

Motivace ke vzdělávání u seniorů v Uherském Hradišti

Irena Kolaříková

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Irena Kolaříková
Osobní číslo: H17096
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Motivace ke vzdělávání u seniorů v Uherském Hradišti

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti seniorského věku, vzdělávání seniorů a motivace ke vzdělávání.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BENEŠOVÁ, Dana. Gerontagogika. Vybrané kapitoly. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 978-80-7452-039-6.
- HAŠKOVCOVÁ, Helena. Fenomén stáří. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.
- CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIČ. Učíme se po celý život? Vzdělávání dospělých v České republice. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.
- ŠERÁK, Michal. Zájmové vzdělávání dospělých. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMĚKALOVÁ. Edukace seniorů. Geragogika a Gerontodidaktika. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Zuzana Hrnčířiková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny knažičení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá motivací seniorů ke vzdělávání. Skládá se z teoretické a praktické část. Teoretická část se věnuje problematice stáří a stárnutí. Vysvětluje význam a funkce vzdělávání v seniorském věku. Dále se věnuje motivaci a možným bariérám, jako důležitým aspektům v oblasti edukace seniorů a představuje instituce, zabývající se vzděláváním seniorů. Empirickou část tvoří kvantitativní výzkum, zaměřený na motivaci seniorů z Uherského Hradiště ke vzdělávání, jejich spokojenost se vzdělávacími aktivitami a na bariéry bránící jejich účasti na vzdělávání. Zahrnuje analýzu dat, získaných dotazníkovým šetřením, a interpretaci výsledků.

Klíčová slova: stáří a stárnutí, senior, vzdělávání seniorů, motivace ke vzdělávání, bariéry ve vzdělávání

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with motivation seniors to education. It consists of theoretical and practical part. The theoretical part deals with the problematics of old age and aging. It explains the importance and function of education in senior age. It also captures the motivations and possible barriers as important aspects in the field of senior education and the introduction of institutions dealing with senior education. The empirical part consists of quantitative research, focused on the motivation of seniors from Uherské Hradiště to education, their satisfaction with educational activities and the barriers preventing their participation to education. It also includes data analysis obtained by the surveys and interpret the results.

Keywords: old age and aging, senior, education of seniors, motivation for education, barriers in education

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní PhDr. Zuzaně Hrnčířikové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Dále děkuji také zástupcům U3V, A3V a Klubu důchodců v Uherském Hradišti za poskytnutí cenných informací a všem respondentům, kteří se s trpělivostí podíleli na empirickém šetření. Velké poděkování patří také mé rodině za podporu a pomoc, kterou mi během celého studia poskytovali.

Motto:

„Každý, kdo se přestane učit, je starý, ať je mu dvacet nebo osmdesát. Každý, kdo se stále učí, zůstává mladý.“

Henry Ford

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 STÁRNUTÍ.....	12
1.2 STÁŘÍ	13
1.3 SENIOR.....	15
2 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ	17
2.1 VÝZNAM A FUNKCE VZDĚLÁVÁNÍ	17
2.2 MOTIVACE KE VZDĚLÁVÁNÍ	18
2.3 BARIÉRY VE VZDĚLÁVÁNÍ	20
3 MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ V UHERSKÉM HRADIŠTI.....	22
3.1 UNIVERZITA TŘETÍHO VĚKU	22
3.2 AKADEMIE TŘETÍHO VĚKU	23
3.3 KLUB SENIORŮ	24
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	26
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	27
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	27
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	27
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	28
4.4 METODA VÝZKUMU.....	29
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR A REALIZACE VÝZKUMU.....	30
5 ANALÝZA DAT A JEJICH INTERPRETACE	31
5.1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE O RESPONDENTECH.....	31
5.2 VÝSLEDKY VÝZKUMU	33
6 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	47
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	50
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	52
SEZNAM TABULEK.....	53
SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

Lidský život prochází různými vývojovými fázemi, které nelze přeskocit ani vynechat. Poslední vývojovou fází je stáří. Tato životní etapa bývá často přirovnávána k podzimu, hovoříme o „podzimu života“. Podzim je pro mnohé znamením sychravého a nevlídného počasí, plískanic a oblohy plné mraků. Stejně představy máme i o stáří. Máme strach z osamělosti, nemoci či ztráty soběstačnosti. Jenže i podzim může být krásný, plný slunce a zářivých barev, a stejně tak i stáří může být pozitivním obdobím života.

V současné době je proto kladen velký důraz na „aktivní stárnutí“, jehož cílem je zajistit vysokou kvalitu života i v pozdním věku. Být aktivní přitom neznamena jen vykonávat pracovní činnost, ale spíše využít volný čas k činnostem, které seniory zajímají a baví. Mezi tyto volnočasové aktivity bezesporu patří vzdělávání. Získávání nových vědomostí či dovedností, možnost seberealizace či navazování nových přátelství má pozitivní dopad na oblast sociálního a psychického zdraví. Mezi nejvýznamnější instituce v České republice, které nabízejí vzdělávání seniorů, patří Univerzity třetího věku, Akademie třetího věku a Kluby seniorů. Dá se předpokládat, že vzhledem demografickému vývoji a stárnutí populace, bude vzdělávání seniorů i nadále aktuálním tématem. Nestačí však pouze vytvářet vzdělávací programy, důležité je také, aby senioři měli o tyto aktivity zájem, motivovat je, aby bylo koho vzdělávat.

Cílem práce je zmapovat přístup seniorů ke vzdělávání, zjistit, jaké motivy jsou pro seniory v Uherském Hradišti ke vzdělávání v postproduktivním věku nejvýznamnější, které největší bariéry mohou ovlivnit jejich účast na vzdělávání, a jak jsou s nabídkou vzdělávacích aktivit spokojeni.

Bakalářská práce je členěna na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se opírá o poznatky získané z odborné literatury. Cílem teoretické části je vymezit a definovat základní pojmy z oblasti vzdělávání seniorů. V první kapitole se věnujeme problematice stáří a procesu stárnutí. Druhá kapitola se zabývá vzděláváním seniorů, popisuje jeho význam a funkce, přibližuje specifika vzdělávání seniorů, jako jsou motivace ke vzdělávání nebo bariéry, které mohou vzdělávání seniorů provázet. Třetí kapitola je věnována nejrozšířenějším formám vzdělávání v České republice a zároveň vzdělávacím institucím působícím v Uherském Hradišti.

Praktická část se věnuje vlastnímu empirickému průzkumu. Cílem praktické části je popsat výzkumné šetření a formulovat závěry výzkumu.

V důsledku zvyšování se podílu starších lidí v populaci naše společnost stárne. Proto se objevuje mnoho programů na podporu aktivního stárnutí. Výsledky výzkumného šetření mohou být přínosem pro pořadatele vzdělávacích aktivit při plánování a tvorbě vzdělávacích programů určených pro seniory.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V této bakalářské práci se budeme zabývat vzděláváním seniorů a jejich motivací ke vzdělávání. Seniori tvoří specifickou skupiny, jejíž věkové vymezení bývá různorodé. Proto považujeme za důležité v této kapitole charakterizovat některé základní pojmy, stručně přiblížit proces stárnutí a nabídnout nejčastější způsoby členění stáří. Vzhledem k rozsáhlosti tématiky, zde uvedeme jen stručně.

1.1 Stárnutí

Stárnutí je proces, který probíhá po celou dobu našeho života. V různých životních etapách člověk na stárnutí pohlíží jinak. Malé děti, chtějí být staršími dětmi, v období puberty toužíme stát se dospělými a v pozdějším dospělém věku chceme čas zastavit, zpomalit rychlost stárnutí. Langmeier a Krejčířová (2006, s. 202) charakterizují stárnutí jako souhrn změn ve struktuře a funkcích organismu, které podmiňují jeho zranitelnost a pokles schopností a výkonnosti jedince, a které dosahují vrcholu na konci života. Podle Vágnerové (2007, s.305) tento proces nelze zastavit ani zvrátit.

Každý člověk je individualitou. Lidé se od sebe liší genetickou výbavou, životním stylem, prostředím, ve kterém žijí, zdravotním stavem nebo povoláním, které vykonávají. Proto i proces stárnutí začíná u každého jedince v jinou dobu života a probíhá různým tempem. Zároveň se jedná o proces, který je asynchronní, různé struktury a funkce organismu stárnou nerovnoměrně (Mühlpachr, 2004, s. 22). Vágnerová (2007, s. 306) rovněž poukazuje na to, že i postoj lidí k vlastnímu stárnutí i stáří může být individuálně rozdílný. Někteří lidé se radují z klidného života v důchodu, z emoční vyrovnanosti a zralosti svých názorů, jiní mohou trpět pocitu méněcennosti, ztráty dřívějších kompetencí.

Teorie stárnutí můžeme rozdělit ze dvou hledisek na (Čeledová a kol., 2016, s. 22):

- teorie nestochastické-podle těchto teorií je proces stárnutí řízen genetickou informací, je naprogramovaný;
- teorie stochastické-podle těchto teorií dochází ke změnám, souvisejícím s procesem stárnutí, náhodně.

Změny, ke kterým dochází vlivem stárnutí, se týkají všech složek lidského organismu-biologické, sociální i psychické. Adaptace na stárnutí může mít různý průběh v čase a zvládnutí této zátěže je závislé na schopnosti i motivaci aktivizovat přiměřené a účelné obranné mechanismy (Vágnerová, 2007, s. 306).

1.2 Stáří

Stáří je poslední vývojovou etapou člověka, a je důsledkem procesu stárnutí, kdy dochází k řadě změn týkajících se nejen vzhledu, ale i psychického stavu a společenského postavení člověka. Jelikož se těmto změnám musíme přizpůsobit, přijmout nové postavení ve společnosti, vzdát se některých činností a smířit se s omezenějšími schopnostmi, vnímáme tyto změny jako ztráty (Tošnarová, 2009, s. 14-15).

„Stáří a dětství jsou životní fáze od sebe nejvíce vzdálené, a přesto mají k sobě blízko. Stáří i dětství jsou ohraničené nebytím, dítě přichází z nebytí, starý člověk do něho odchází. Dítě získává na síle a jeho schopnosti rostou, senior sílu ztrácí a jeho schopnosti klesají“ (Sak a Kolesárová, 2012, s. 13).

Od kdy však můžeme považovat člověka za starého, kdy nastává stáří. Na to není jednoduché odpovědět, neboť se jedná o heterogenní skupinu a u každého jedince probíhají involuční procesy jiným tempem a v jiné intenzitě. Nejčastěji se setkáváme s rozdělením na kalendářní, biologické a sociální stáří.

Kalendářní nebo také chronologické stáří nám určuje určitou věkovou hranici, od které jsou zřetelnější přirozené změny stárnutí. Jeho vymezení je velmi jednoduché, neboť se počítá od data narození. Výhodou je tedy jednoznačnost, jednoduchost a snadné porovnání (Benešová, 2014, s. 19). Přesto se objevují různá členění kalendářního stáří. Haškovcová (2010, s.20) jako nejčastější periodizaci chronologického stáří uvádí:

- 45-59 let střední, nebo též zralý věk;
- 60-74 let vyšší věk, nebo rané stáří;
- 75-89 let stařecký věk neboli sénium, vlastní stáří;
- 90 let a více dlouhověkost.

Zároveň však poukazuje na fakt, že v běžném životě je nejčastěji za hranici, kdy začíná být člověk považován za starého, označován odchod do důchodu. Haškovcová (2010, s. 20) dále uvádí, že i přes rozdílné důchodové systémy, se jedná většinou o lidi ve věku 65 let. Stejnou věkovou hranici uznává i Mühlpachr (2004, s. 20). Poukazuje na to, že „v hospodářsky vyspělých státech se v souvislosti se stárnutím populace, prodlužováním života ve stáří, ... a zlepšováním funkční zdatnosti seniorů posouvá hranice stáří k věku 65 let“ (Mühlpachr, 2004, s. 20).

Špaténková a Smékalová (2015, s. 48) poukazují na jinou možnou kategorizaci stáří:

- Od 50 do 60 let, období přípravy na stárnutí;
- Od 60 do 73 let, rané stáří;
- Od 75 do asi 85-90 let, ustálené stáří,
- Od 90 let období kmetské čili období gerontů.

V současné době se však pro periodizaci kalendářního stáří objevuje nejčastěji toto členění, včetně témat, která jsou v této životní fázi nejaktuálnější (Benešová, 2014, s. 20):

- 65-74 let **mladí senioři** (problematika odchodu do důchodu, volného času, aktivit, seberealizace);
- 75-84 let **staří senioři** (změna funkční zdatnosti, specifická medicínská problematika, atypický průběh chorob);
- 85 a více let **velmi staří senioři** (problematika soběstačnosti a schopnosti se zabezpečit).

Kalendářní věk je důležitým údajem pro celou řadu praktických činností a sociálních opatření, i když nemusí vždy vypovídat o opravdovém stáří nebo mládí člověka (Haškovcová, 2010, s. 24-25).

Lidé stejného kalendářního věku se mohou od sebe navzájem lišit nejen vzhledem, ale i fyzickou zdatností. Výstižnějším ukazatelem věku by tedy mohlo být biologické stáří, neboť tento termín označuje míru změn, vzniklých v důsledku stárnutí organismu. Benešová (2014, s. 20) uvádí, že „zjednodušeně můžeme biologický věk označit jako věk našich orgánů a naší fyzické kondice.“ Podle Haškovcové (2010, s. 25) se toto označení používá zejména v medicíně. Mühlpachr (2004, s.19) naopak uvádí, že se biologické stáří nepoužívá, protože pokusy, které by určily biologické stáří, se nezdařily.

Další kategorií z rozčlenění stáří je sociální stáří. „Sociální stáří je dáno změnou rolí, životního způsobu i ekonomického zajištění. Stáří je v tomto smyslu chápáno jako sociální událost“ (Mühlpachr, 2004, s. 19). Nejvýznamnější sociální změnou v životě starších lidí je ukončení produktivity a odchod do starobního důchodu.

Život člověka v kontextu sociálního stáří můžeme podle Mühlpachra (2004, s.19-20) nebo Benešové (2014, s. 22) rozdělit na tři až čtyři životní etapy, tzv. věky. První etapa života je označována jako *první věk*. Jedná se o období předproduktivní, tedy o období dětství a mládí.

V tomto období se člověk teprve vyvíjí, získává vzdělání, dovednosti a zkušenosti, připravuje se na budoucí život a povolání, na období dospělosti. Toto životní období se označuje jako *druhý věk*. Člověk se dostává do období produktivity, nastupuje do zaměstnání, stává se ekonomicky aktivním, zakládá rodinu, upevňuje své postavení ve společnosti. Následuje období postproduktivní, tedy *třetí věk*. Jedná se o období stáří. Označení postproduktivní je však považováno za zavádějící, neboť může vyvolat představy o tom, že starší lidé již nejsou pro společnost žádným přínosem, nemají svému okolí co nabídnout, neboť již nejsou ekonomicky aktivní. Důsledkem toho může docházet k negativnímu pohledu na staré lidi, k jejich podceňování, diskriminaci a snižování jejich ekonomické úrovně. Tento přístup k třetímu věku klade příliš velký důraz na produktivní aktivitu a potlačuje koncepci osobnostního rozvoje jako celoživotního procesu (Benešová, 2014). Podle Špatenkové a Smékalové (2015, s. 53) může být třetí věk novou, a to pozitivně chápanou identitou pro seniory v důchodovém věku. Podle nich se jedná o období nezávislosti, naplnění a nových příležitostí. Označení „třetí věk“ se začalo používat především ve vztahu ke vzdělávání. Poslední životní fází je *čtvrtý věk*. Toto období bývá označováno za fázi závislosti. Není snadné určit hranici, kdy končí třetí věk a začíná čtvrtý, neboť se každý člověk stárne jiným tempem. Stuart-Hamilton (1999, s. 21) uvádí, že čtvrtý věk je období, kdy je člověk při každodenních činnostech závislý na pomoci jiných lidí.

1.3 Senior

Starší lidé bývají často označováni různými pojmy. Setkáváme se s výrazy „*starý člověk*“, „*důchodce*“ či „*penzista*“, nebo také s hanlivějšími pojmy jako jsou „*stařec a stařena*“. Haškovcová (2010, s. 21-22) poukazuje také na termíny „*zkušenější*“ a „*věkově pokročilý občan*“, které navrhuje Evropská komise. Připomíná rovněž označení „*dříve narození občané*“, kterým chtěli odborníci nahradit nepřilíživý termín „*přestárlí občané*“. „Přestárlý bývá strom a každý sadař ví, že je nutné jej pokácet a nahradit novým. Podobný scénář se nabízel i v případě označení přestárlý občan, tedy toho, který tu už nemá co dělat, kdo je zde navíc a překáží těm mladým. Nevhodné označení nepochybně přispělo k celkově negativnímu obrazu stáří, nebo naopak, bylo jeho jednoznačným výrazem“ (Haškovcová, 2010, s. 21).

V současné době se nejčastěji setkáváme s pojmem „senior“. Jak uvádí Špatenková a Smékalová (2015, s. 47) jedná se o termín, který ale není v naší legislativě ani v odborné literatuře jednoznačně vymezen. Přesto je pojem „senior“ používán ve spojení s lidmi, kteří

jsou již ve starobním důchodu. Sak a Kolesárová (2012, s. 25) definují seniora jako člověka v završující životní fázi se specifickým postavením ve společnosti. Jakmile člověk dospěje do období stáří je získaný status seniora nezrušitelný, neboť po této životní fázi už další vývojová etapa nenásleduje.

Zajímavé jsou poznatky empirického sociologického výzkumu na téma identity seniora v české společnosti. Výsledky ukazují na nejednotnost českých občanů ohledně stanovení věku seniora. Podle četnosti uváděných věkových hranic lze konstatovat, že podle české populace se člověk stává seniorem mezi 60. a 70. rokem věku v závislosti na svých individuálních charakteristikách. S pojmem senior si pak lidé nejčastěji představují starého člověka, který již nepracuje a pobírá starobní důchod a v rodině zastává roli dědečka/babičky (Sak a Kolesárová, s. 26, 2015).

2 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

Lidé si často spojují vzdělávání pouze se školní docházkou, mají představu, že se týká jenom dětí a dospívajících. Opak je ale pravdou. Vzdělávání nás provází celý život a týká se každého z nás, tedy i seniorů. V této kapitole se budeme věnovat významu a funkcím vzdělávání v seniorském věku. Stručně si přiblížíme význam motivace při edukaci seniorů a uvedeme nejčastější bariéry bránící lidem vyššího věku v účasti na vzdělávacích aktivitách.

2.1 Význam a funkce vzdělávání

Proč vzdělávat seniory? Jaký to má smysl? To jsou otázky, které můžeme slyšet ve svém okolí nebo si je možná sami klademe. Význam vzdělávání seniorů bývá nejčastěji zmiňován v souvislosti s udržením kvality života ve stáří, se zachováním psychických i fyzických sil člověka. Jak poukazuje Veteška (2016, s. 158), zapojení seniorů do vzdělávání a jejich aktivizace vede ke snadnějšímu zvládnutí nových úkolů, které jim život v období stáří přináší. Senioři jsou tak lépe připraveni na rychle se měnící svět a problémy s tím spojené. Vzdělávací aktivity seniorům napomáhají k pocitu důstojnosti, spokojenosti s vlastním životem, pozitivnímu začlenění do společnosti a také fyzickému a duševnímu zdraví. Podobného názoru je i Šerák (2009, s. 189), který uvádí, že edukační aktivity jsou často zaměřeny na prevenci hrozících deficitů, případně na jejich odstranění a kompenzaci; hlavním cílem tohoto působení je udržení tělesných a intelektuálních sil. Významnou roli hraje i snaha o zajištění kvalitnějšího a důstojnějšího života. Podle Haškovcové (2010, s. 129) by neměl být ze *společnosti znalostí* nikdo vyloučen, tedy ani starší lidé.

Význam vzdělávání seniorů je zdůrazněn i v Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí (2014, s.15), kde se uvádí, že podpora vzdělávacích aktivit, ve kterých senioři nacházejí své uplatnění po odchodu do důchodu, má být nedílnou součástí rozvoje celoživotního učení. Zapojení seniorů do zájmového vzdělávání významně přispívá k prodloužení jejich plnohodnotného, aktivního života, má pozitivní dopad na jejich celkové zdraví a tím i zvyšování jejich nezávislosti (NAP, 2014, s. 15).

Haškovcová (2010, s. 129) hovoří o vzdělávání seniorů jako o „*druhém životním programu*“ jehož cílem je smysluplně kultivovat čas stárnoucích dní. Zdůrazňuje, že vzdělávání nelze omezovat pouze na profesní přípravu a upozorňuje na řadu důležitých funkcí, které vzdělávání seniorů má. Jedná se o:

- *funkci preventivní*, neboť kladně působí na průběh stárnutí a kvalitu života ve stáří;

- *funkci rehabilitační*, jelikož přispívá k udržování, popřípadě k rozvoji duševních sil;
- *funkci posilovací*, neboť přispívá k rozvíjení s kultivací zájmů;
- *funkci komunikační*, protože seniory přivádí mezi lidi, se kterými si mohou popovídat, dává jim možnost sociálního kontaktu.

Podobné členění funkcí vzdělávání seniorů popisují i Špaténková a Smékalová (2015, s. 37), které uvádí funkce:

- *preventivní*;
- *anticipační*;
- *rehabilitační*;
- *posilovací*.

Funkce anticipační vede k připravenosti seniorů na změny, které v jejich životě nastávají s odchodem do starobního důchodu. Tato vymezení funkcí edukace seniorů zmiňují ve svých publikacích Mühlpachr (2015, s. 138), Veteška (2016, s. 160) aj.

Vzdělávací aktivity mohou být nejen kvalitním trávením volného času a hledáním životních hodnot, ale mohou významným způsobem přispět k rozvoji osobnosti, umožnit seberealizaci a přispět ke zvýšení sebevědomí. Na základě předchozích zjištění lze konstatovat, že vzdělávání má pozitivní vliv na kvalitu života ve stáří.

2.2 Motivace ke vzdělávání

Významnou roli ve vzdělávání, stejně jako i v jiných oblastech života, má motivace. Nelze jen hovořit o důležitosti a významu celoživotního vzdělávání, a přitom nemít koho vzdělávat. Zejména u seniorů, kdy je účast na edukačních aktivitách zcela dobrovolná, plní motivace významnou úlohu.

Pojem motivace pochází z latinského „*movere*“, což znamená „hýbati“, „pohybovati“. Zjednodušeně můžeme říct, že motivace je hybnou silou chování člověka. Nakonečný popisuje (1996, s. 8) motivaci jako jednu ze složek psychické regulace činnosti, která zajišťuje fungování učení, aktivizuje kognitivní a motorické systémy k dosahování určitých cílů, tj. podněcuje k chování, které udržuje dynamický růst osobnosti a její vnitřní rovnováhu.

Základním pojmem v problematice motivace je motiv. Motiv představuje určitou jednotlivou vnitřní psychickou sílu-popud, pohnutku. Může být chápán jako psychologická

příčina či důvod určitého chování či jednání člověka (Bedrnová a Nový, 2002, s. 242). Motiv je tedy důvod proto, abychom něco udělali. Jeho síla určuje kvalitu a intenzitu chování jedince.

Motivy a motivace k učení se v průběhu života člověka mění. Zatímco u dětí a dospělých se jedná především o vlivy z vnějšího prostředí, tedy vnější motivaci, v případě seniorů jde spíše o vlastní vnitřní pohnutky. Vnitřní motivace je v souvislosti s učením považována za nejhodnotnější, protože se jedná o činnost, kterou si člověk sám vybere, na kterou se těší a má z ní radost (Hartl, 1999, s. 134). Beneš (2014, s. 106) dále poukazuje na rozdílnost motivů u různých skupin lidí. Podle něj má na motivaci vliv věk, pohlaví, socioekonomický status, dosažené vzdělání, rodinný stav, počet dětí, bydliště aj.

Senioři tak tvoří jednu ze specifických cílových skupin ve vzdělávání dospělých, která je velmi různorodá. Starší lidé se od sebe vzájemně liší svými schopnostmi a dovednostmi, mají různé zájmy a potřeby. Motivace k učení a schopnost učit se je závislá na životní situaci a osobnosti člověka. Lidé se v období senia dostávají do nových životních situací, vyrovnávají se s odchodem do starobního důchodu, řeší problematiku volného času, ztrátu každodenního kontaktu s lidmi v zaměstnání, čelí tlaku rychle se rozvíjejících moderních technologií.

Z výzkumu Rabušicové a Rabušice (2008, s.277) vyplývá, že zájem starších lidí o vzdělávání souvisí s dosaženým vzděláním, věkem, hodnotou, kterou připisuje vzdělání pro úspěch v životě a předchozí účastí na vzdělávacích aktivitách. Stejný názor zastává i Beneš (2014, s. 111), který navíc uvádí souvislost s účastí na dalším vzdělávání s dříve rozvinutými zájmy, na sociální aktivitě v rodině i vně rodiny, na politické angažovanosti či snaze prosadit zájmy seniorů.

Jako nejčastější motivy k účasti seniorů na vzdělávacích aktivitách uvádí Beneš (2014, s. 112) potřebu sociálních kontaktů, zvládnání tělesných, psychických a sociálních změn, udržování vlastních sil a snahu najít smysl života ve vědomí vlastní konečnosti. Podle Šeráka (2009, s.193-194) to může být snaha o udržení psychické a sociální aktivity, snížení pocitu osamocení, sociální integrace, udržování soběstačnosti, naplnění osobních zájmů nebo uskutečnění toho, co nestihli v období produktivního věku. Nejvýraznějším motivem pro vzdělávání je pak zájem seniora a jeho pozitivní vztah k učení, bez kterého by jakékoliv další vzdělávání nemělo smysl a zřejmě by ani nezačalo (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 73). Důležité je tedy zaměřit se na pozitivní motivaci, podporovat seniory v zájmu o edukační činnosti, aby se vzděláváním nejen začali, ale aby v něm i setrvali. Dále je nutné, aby existovala odpovídající nabídka vzdělávání, protože není důležité, zda se učí každý, ale jestli

se každý, kdo chce, učit může (Beneš, 2003, s.141). Podle Šeráka (2014, s.64) „senioři moderní doby, osvobození od celé řady tradičních stereotypů a naplňující svůj čas cestováním, vzděláváním a společenskými aktivitami, se stávají významným a atraktivním hospodářským fenoménem. Jednou z oblastí, kde se tento trend projevuje nejvýrazněji, je sféra edukačních aktivit.“

2.3 Bariéry ve vzdělávání

Stejně jako existují podněty, které člověka povzbuzují a motivují k činnosti, se objevují překážky, které nás naopak spíše odrazují a demotivují. Tak jako v mnoha jiných životních situacích, i ve vzdělávání mají tyto bariéry klíčovou roli. Rozhodnutí, zda se účastnit nebo naopak neúčastnit vzdělávacích aktivit, ovlivňují jak motivační faktory, tak i bariéry.

Neúčast starších lidí na edukačních aktivitách může mít řadu důvodů. Špatenková a Smékalová (2015, s. 80) rozdělují bariéry podle jejich povahy na:

- informační;
- situační;
- psychologické,
- andragogické;
- organizační.

Informační bariéry vyplývají z nedostatku informací o možnostech vzdělávání. Vzdělávací programy pro seniory mají nedostatečnou propagaci. Pro seniory je pak obtížné nebo nemožné získat potřebné informace těchto vzdělávacích aktivitách.

Bariéry situační vychází z aktuální životní situace člověka. Mezi tyto překážky můžeme zařadit nedostatek finančních prostředků. Starší lidé již většinou nejsou ekonomicky aktivní a výdaje spojené se vzděláváním mohou narušit jejich rozpočet. Další situační bariérou může být nedostatek času. Ten může pramenit ze snahy seniorů pomáhat svým dětem s péčí a výchovou vnuků. K těmto bariérám můžeme také přiřadit špatnou či komplikovanou dostupnost místa, kde se vzdělávací akce koná. Ne všichni bydlí přímo ve městech, a právě cestování a závislost na dopravních prostředcích je může od účasti ve vzdělávání odradit.

Jako psychologickou bariéru můžeme vnímat negativní postoj ke vzdělávání. Tento postoj může vycházet z předchozí špatné zkušenosti se vzděláváním či z nízkého sebevědomí.

V důsledku stárnutí dochází u lidí k řadě involučních změn. U seniorů se mohou objevit obavy se snížené schopnosti učit se či strach z nových a neznámých věcí.

Nezájem o vzdělávání může mít také andragogické příčiny. Ty můžeme spatřovat v obavách z nedostatku předešlých znalostí, osobnosti vzdělavatele, obsahu učiva, kvalitě výuky či způsobu zkoušení a hodnocení.

Správná koncepce vzdělávacích aktivit souvisí s tím, do jaké míry realizátoři a organizátoři vzdělávacích programů pro seniory porozumí problémům a potřebám této věkové kategorie (Špatenková a Smékalová, 2015, s. 81). S tím jsou spojeny právě vlivy organizační povahy. Zájem seniorů o vzdělávací aktivitu může ovlivnit, obsah a kvalita nabízené aktivity, časový harmonogram a prostředí, ve kterém vzdělávání probíhá.

Obdobné členění nabízí i Šerák (2014, s.66), podle kterého je rovněž zásadním problémem participace seniorů na vzdělávání, existence řady bariér. Podle něj můžeme bariéry členit na:

- situační, které vyplývají z aktuálního kontextu a životní situace člověka, např. dopravní obslužnost, dostupnost, finanční náročnost;
- institucionální, které se týkají přímo organizace nabízející vzdělávací aktivity, jedná o programovou nabídku, obsah a kvalitu vzdělávacích programů, časový harmonogram;
- dispoziční, které se týkají psychické i fyzické kondice jedince, jeho zdravotního stavu, motivace.

Výzkumem důvodů, proč nemají čeští senioři zájem o neformální vzdělávání, se zabývali Rabušicová a Rabušic (2008, s. 282). Z jejich zjištění vyplývá, že nejčastější příčinou, proč se starší lidé nechtějí účastnit vzdělávacích aktivit, jsou psychické bariéry. Senioři mají pocit, že další vzdělávání pro ně nemá význam, nebo se objevují obavy, zda jsou ještě schopni výuku zvládnout. Podle autorů jsou čeští senioři málo sebevědomí a blížící se důchod nebo důchod samotný je vede k pasivitě. Poukazují na to, že senioři často nemají žádný program, a přitom vzdělávací a aktivizační kurzy by pro starší populaci mohly být jednou z možností, jak takový program nalézt (Rabušicová a Rabušic, 2008, s. 283).

Další nejčastější příčinou byly finanční důvody. Z odpovědí dotazovaných vyplynulo, že vzhledem k jejich finanční situaci není investice do vzdělávacích aktivit jejich prioritou. Jako pozitivní autoři označují zjištění, že by bariérou v účasti byl nedostatek vzdělávacích možností nebo jejich nízká kvalita (Rabušicová a Rabušic, 2008, s. 283).

3 MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ V UHERSKÉM HRADIŠTI

V předchozí kapitole jsme se zabývali významem vzdělávání seniorů a některým jeho specifickým. V této kapitole se budeme věnovat možnostem seniorů z Uherského Hradiště účastnit se vzdělávacích aktivit zaměřených přímo na tuto cílovou skupinu. Mezi nejrozšířenější instituce nabízející neformální vzdělávání seniorům patří Univerzity třetího věku, Akademie třetího věku a Kluby seniorů.

3.1 Univerzita třetího věku

Univerzity třetího věku patří mezi nejznámější vzdělávací instituce zaměřené na seniorskou populaci a jsou považovány za speciální součást celoživotního učení a vzdělávání. U3V nabízejí seniorům studium na vysokoškolské úrovni v nejrůznějších oborech. Smyslem vzdělávání je především osobnostní rozvoj, a ne profesní příprava (Veteška, 2016, s. 161).

První U3V vznikla v roce 1973 ve Francii a založil ji profesor mezinárodního práva Pierre Vellase na Univerzitě společenských věd v Toulouse. Jeho cílem bylo vytvořit vzdělávací příležitosti pro stárnoucí populaci a nabídnout program činností, jež by odpovídaly podmínkám, potřebám a aspiracím, které jsou této skupině vlastní (Mühlpachr, 2004, s. 139). Tato myšlenka se začala velmi rychle rozšiřovat po celé Evropě. V naší republice byla první univerzita třetího věku založena při Univerzitě Palackého v Olomouci v roce 1986.

Podle Mühlpachra (2004, s. 140) by vzdělávání na U3V nemělo v současné době plnit pouze funkci uchování kvality života, ale vyzdvihuje důležitost prevence případného sociálního napětí mezi generacemi. Cílem vzdělávacích aktivit je pak vytvářet předpoklady pro setkávání generací, nalezení báze pro výměnu zkušeností a pro smysluplný dialog mezi mladšími a staršími lidmi (Mühlpachr, 2004 s. 140). Benešová (2014, s. 114) jako další cíle uvádí zpřístupnění nových informací a poznatků, poskytování sociálních kontaktů, pocitů prospěšnosti a možnosti smysluplného využití volného času.

Podmínky pro přijetí a obsah kurzů se zpravidla liší podle organizující fakulty. Vzdělávání na U3V je charakterizováno jako zájmové, neprofesní vzdělávání, jež nevede k získání akademického titulu ani vědecké hodnosti (Špatenková a Smékalová, 2015, s. 91).

U3V v Uherském Hradišti působí na Obchodní akademii a Vyšší odborné škole v Uherském Hradišti. Jejím garantem je Univerzita Palackého v Olomouci a svoji činnost zahájila v září 2002. V letošním roce se jedná již o 17. ročník U3V v Uherském Hradišti. Studium na U3V je tříleté a je rozloženo do šesti semestrů. Každý semestr je zaměřený na jedno vzdělávací

téma. V prvním ročníku je to téma Jak na počítač a Jazyk a komunikace, ve druhém ročníku Královské město Uherské Hradiště a Trénink paměti, a v posledním ročníku se jedná Antiku a římské právo a Finanční gramotnost. Výuka probíhá v odpoledních hodinách formou přednášek zpravidla jednou za 14 dní, šestkrát za semestr. Mimoto nabízí škola zájemcům z U3V také jazykové kurzy. Přijetí ke studiu není vázáno na dosažený stupeň vzdělání ani na přijímací pohovor. Přestože mluvíme o vzdělávání seniorů, studovat zde mohou uchazeči již od 55 let. Roční studijní poplatek činí 1200,- Kč. V současné době navštěvuje U3V v Uherském Hradišti 112 posluchačů.

3.2 Akademie třetího věku

Akademie třetího věku vznikly v naší republice v osmdesátých letech minulého století. Byly zakládány zejména v oblastech, kde chyběla nabídka vysokých škol. První akademie byla založena v roce 1983 v Přerově. Nejčastějšími zakladateli bývají kulturní domy, střední školy, muzea, knihovny apod. Výuka A3V bývá méně náročnější než studium U3V, a nabízí především jednorázové přednášky nebo cykly přednášek, které jsou svým obsahem většinou přizpůsobovány místním potřebám a individuálním zájmům seniorů (Mühlpachr, 2004, s. 139). A3V dále nabízí různé zájmové, sportovní či kulturní aktivity. Hlavním smyslem akademie třetího věku je rozvíjení osobních zájmů seniorů a uspokojování potřeby vzájemného kontaktu (Mühlpachr, 2004, s. 139).

Pojetí akademie třetího věku se od univerzit třetího věku liší především rozdíly v aktivizaci účastníků. Na tyto rozdíly upozorňuje i Haškovcová (2010). Zatímco U3V vyzívají účastníky k aktivní činnosti, samostudiu, vypracování seminárních prací, A3V se snaží o příjemné a smysluplné naplnění volného času seniorů bez dalších povinností. Podle autorky je každá z forem studia jiná a oslovuje jinou skupinu seniorů, nelze však říci, že jedna je významnější než druhá (Haškovcová, 2010, s. 136).

A3V v působí Uherském Hradišti od září 2001 a je součástí Klubu kultury. Klub kultury je příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Město Uherské Hradiště, který svou bohatou programovou nabídkou uspokojuje široké spektrum potřeb veřejnosti. Projekt A3V je primárně určen seniorům. V počátku působení měla akademie asi 40 členů, kteří měli zájem spíše něco podnikat, jako například cestovat, cvičit jógu či navštěvovat kurzy zaměřené na rukodělné práce. V průběhu let se začala základna rozšiřovat a měnil se i zájem posluchačů. Do popředí se dostal zájem o vzdělávací akce. V současnosti akademie nabízí cykly pravidelných přednášek, zpravidla 6 - 7 krát za měsíc, z různých oblastí zájmů,

například literatury, historie, astronomie, cestování, zeměpisu, přírodních věd apod. Mimo přednášek nabízí také jazykové nebo výtvarné kurzy.

A3V se řídí podle školního roku, akce začínají v září a končí v červnu následujícího roku. Členský poplatek na celý školní rok činí 250,- Kč. Po zaplacení tohoto příspěvku obdrží členové průkazku A3V, která je opravňuje k bezplatné účasti na jakékoliv přednášce dle vlastního výběru z nabídky akademie. Zároveň mohou držitelé průkazky A3V využít zvýhodněné vstupné na některé akce pořádané Klubem kultury, jako jsou divadelní představení, hudební pořady a jiné. Členem Akademie třetího věku se může stát každý občan z Uherského Hradiště a blízkého okolí, který dosáhl seniorského věku nebo je držitelem průkazu ZTP. V současné době má akademie 340 členů.

3.3 Klub seniorů

Kluby seniorů nebo také kluby důchodců představují obvykle zařízení, která umožňují setkávání lidí podobného věku i zájmů, a tím přispívají k plnohodnotnému trávení volného času (Špaténková a Smékalová, 2015, s. 99). Vzdělávací činnosti mají spíše jednorázový charakter probíhající formou přednášek, besed, exkurzí a poznávacích zájezdů, kulturních akcí, cvičení apod.

Klub důchodců v Uherském Hradišti byl založen v Penzionu pro seniory roce 1998 a vznikl především díky aktivitě obyvatel penzionu. Zájem o členství v té době projevil asi 20 osob, převážně obyvatel penzionu. Cílem spolku je rozvíjet kulturní, sportovní a společenský život důchodců ve městě.

Klub důchodců je neziskovou organizací a finanční prostředky na činnost získává formou různých dotací. Částečně se na financování podílí město Uherské Hradiště, a to formou příspěvku z Fondu sociální pomoci a prevence města Uherské Hradiště, a to především na provozní výdaje. Dalším významným podporovatelem spolku je společnost Synot. Kromě finančních prostředků z Nadace Synot poskytuje tato společnost Klubu důchodců také prostory pro činnost spolku, vývěsní vitrínu pro zveřejňování informací o činnosti spolku a plánovaných akcích, nabízí regenerační pobyty v různých zařízeních patřících společnosti.

V současné době tvoří členskou základnu zhruba 365 členů a jejich počet s přibývajícím počtem seniorů dále narůstá, zřejmě i díky bohatému programu, který klub seniorům ve městě nabízí. Členem se může stát každý, kdo dovršil důchodový věk a má trvalý pobyt v aglomeraci Uherského Hradiště. Každý člen musí zaplatit roční členský příspěvek ve výši

250 Kč. Na jednotlivých akcích je spoluúčast členů, neboť prostředky z dotací a členských příspěvků jsou nedostačující na pokrytí všech nákladů.

Program klubu je vždy vypracován na jeden kalendářní rok. Členové v něm najdou cenu akce, termín a místo konání akce, a termín kdy a kde se zájemci mohou na akci zapsat. Program bývá velmi pestrý a každý člen si může vybrat, které akce se zúčastní. Jedná se zejména o přednášky s různou tematikou, zájezdy za poznáním či kulturou, regenerační pobyty, různé druhy cvičení a sportovních akcí či společenské akce. V současné době se představitelé Klubu důchodců potýkají především s nárůstem počtu seniorů, s hledáním prostor pro větší akce a čím dál těžším získáváním finančních prostředků.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V teoretické části této práce jsme se zabývali procesem stárnutí a změnami, které stáří provází. Přiblížili jsme si význam edukace seniorů a její pozitivní vliv na kvalitu života v pozdějším věku. Jelikož vzdělávání v seniorském věku je zcela dobrovolné, je důležitým aspektem v edukační činnosti motivace seniorů k účasti na vzdělávání. V následující praktické části se zaměříme na to, jak je to se vzděláváním a motivací u seniorů v Uherském Hradišti.

4.1 Výzkumný problém

Předmětem výzkumu je motivace seniorů z Uherského Hradiště ke vzdělávání. Lidé v postproduktivním věku již nejsou do dalšího vzdělávání nikým nuceni, těchto aktivit se účastní většinou z vlastní vůle, z vlastního zájmu. Zajímá nás proto, které motivy jsou v oblasti vzdělávání pro seniory důležité, jak získávají informace o možnostech vzdělávání a jak jsou se vzdělávacími kurzy spokojeni. Dále chceme zjistit, která témata v oblasti vzdělávání seniory z Uherského Hradiště nejvíce zajímají a jaké bariéry mohou ovlivnit jejich účast na vzdělávacích aktivitách.

4.2 Výzkumné cíle

Na základě výzkumného problému byly stanoveny výzkumné cíle.

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaká je motivace seniorů z Uherského Hradiště ke vzdělávání.

K hlavnímu výzkumnému cíli byly stanoveny následující dílčí cíle:

1. zjistit, z jakých zdrojů získávají senioři v Uherském Hradišti informace o vzdělávacích aktivitách;
2. zjistit, jaká témata seniory z Uherského Hradiště nejvíce zajímají;
3. zjistit, jaké bariéry mohou seniorům z Uherského Hradiště bránit v účasti na vzdělávání;
4. zjistit, jak jsou senioři se vzdělávacími kurzy v Uherském Hradišti spokojeni;
5. zjistit, jaká je souvislost mezi dosaženým vzděláním seniorů a zájmem získat vzděláváním nové vědomosti a informace;

6. zjistit, jaká je souvislost mezi věkem seniorů a zájmem získat vzděláváním nové vědomosti a informace.

4.3 Výzkumné otázky

Na základě výše uvedených cílů byla stanovena hlavní výzkumná otázka, dílčí výzkumné otázky a hypotézy.

Hlavní výzkumná otázka

Jaké motivy vedou seniory v Uherském Hradišti ke vzdělávání?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Z jakých zdrojů získávají seniory v Uherském Hradišti informace o vzdělávacích aktivitách?
2. Jaká témata seniory v Uherském Hradišti nejvíce zajímají?
3. Jaké bariéry mohou seniorům z Uherského Hradiště bránit v účasti na vzdělávání?
4. Jak jsou seniory se vzdělávacími aktivitami v Uherském Hradišti spokojeni?
5. Jaká je souvislost mezi dosaženým vzděláním seniorů a zájmem získat vzděláváním nové vědomosti a informace?
6. Jaká je souvislost mezi věkem seniorů a zájmem získat vzděláváním nové vědomosti a informace?

Formulace hypotéz

H1: Seniors s vyšším dosaženým vzděláním touží po získání nových vědomostí a informací více než seniory s nižším dosaženým vzděláním.

Z dosud provedených výzkumných šetřeních vyplynulo, že zájem o vzdělávání souvisí s dosaženým vzděláním, a že velmi častým motivem je získání nových vědomostí a informací. Proto jsme se rozhodli zjistit, zda existuje vztah mezi dosaženým vzděláním a uvedeným motivem.

H2: Seniors nižší věkové kategorie mají větší zájem o získání nových vědomostí a informací než seniory vyšší věkové kategorie.

S přibývajícím věkem dochází ke zpomalování psychických procesů, zhoršuje se pozornost, starší lidé si obtížněji osvojují učivo, dochází ke snížení intelektové výkonnosti. Domníváme se proto, že starší lidé již tolik netouží po získávání nových vědomostí a informací.

4.4 Metoda výzkumu

Vzhledem ke stanovenému výzkumnému cíli jsme se rozhodli pro použití kvantitativně orientovaného výzkumu. Kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji, které se dají matematicky zpracovat, zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci jevů (Gavora, 2000, s. 31). Výhodou kvantitativní výzkumu je, že nám umožňuje zpracovat větší soubor dat při nízkých nákladech.

Pro sběr dat jsme použili dotazník, pomocí kterého můžeme získat velké množství dat od většího počtu respondentů za relativně krátký čas. Dotazník je podle Gavory (2000, s. 99) nejčastější metodou získávání dat v pedagogickém výzkumu, jedná se o způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Podle Chráska (2016, s. 158) je dotazník soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které respondent odpovídá. Při sestavování dotazníku je důležité dodržovat určitá pravidla a zásady (Chráska, 2016, s. 164):

- položky v dotazníku musí být všem respondentům jasné a srozumitelné;
- formulace otázek v dotazníku musí být naprosto jednoznačná a nepřipouštět chápání více způsobů;
- dbát opatrnosti při formulaci otázek typu „proč“, není vhodné ptát se přímo například na příčiny určitého chování;
- zjišťovat jen údaje, které nelze získat jiným způsobem;
- položky v dotazníku nesmějí napovídat, jak mají být zodpovězeny, tedy nesmí být sugestivní;
- motivovat respondenty ke spolupráci (vysvětlit smysl prováděného šetření);
- dotazník musí obsahovat jasné pokyny k vyplnění;
- získané údaje musí být snadné třídit, tabelovat a zpracovávat;
- řadit otázky v pořadí, které vyhovuje z psychologického hlediska, před pořadím logickým.

Na základě prostudované literatury jsme sestavili dotazník, který obsahoval 17 položek. V úvodu dotazníku jsme vysvětlili, k jakému účelu budou výsledky použity, ujistili jsme respondenty o anonymitě a informovali je, jakým způsobem dotazník vyplnit. Dotazník tvoří 13 uzavřených položek a 4 polouzavřené položky. Nevýhodou uzavřených položek je, že

respondentovi nedávají volnost odpovědi, ale nabízí mu volbu odpovědi. Na druhou stranu uzavřené položky usnadňují respondentům práci, zejména pokud jde o starší občany, jeví se nám tato volba jako vhodnější. Položka č. 4 byla filtrační, pokud respondent odpověděl „Ne“, tak již nepokračoval ve vyplňování dotazníku. V závěru dotazníku měli respondenti možnost napsat své připomínky a náměty ke vzdělávacím kurzům pro seniory. Vzor dotazníku je uveden v příloze P I.

4.5 Výzkumný soubor a realizace výzkumu

Na základě řešené problematiky jsme pro výzkumný soubor zvolili seniory účastníci se vzdělávacích aktivit v Uherském Hradišti. Vzhledem ke skutečnosti, že některé instituce, zaměřené na vzdělávání seniorů, přijímají i uchazeče ve věkové kategorii 55+, a s ohledem na výše uvedené členění dle Špaténkové a Smékalové (2015, s. 48), zahrnuli jsme i tuto kategorii do výzkumného souboru. Sběr dat se uskutečnil na U3V, A3V a v Klubu důchodců v Uherském Hradišti. Zvolili jsme tedy záměrný dostupný výběr.

Před samotnou realizací sběru dat jsem si nejprve domluvila schůzku se zástupci jednotlivých institucí, kde jsem jim vysvětlila důvod výzkumu a zároveň je požádala o možnost realizovat výzkumné šetření v jejich instituci. Na schůzkách jsem, kromě povolení realizovat výzkum, získala i mnoho užitečných informací o fungování jednotlivých institucí, které rovněž uvádím v této práci.

Sběr dat proběhl v období od 19.2. do 28.2.2020. Na místo konání vzdělávací akce jsem se dostavila asi 20 minut před jejím začátkem. Posluchačům jsem se představila, vysvětlila jim důvod mé přítomnosti a požádala je o vyplnění dotazníku. Zároveň jsem je ujistila, že vyplnění dotazníku je dobrovolné a zcela anonymní. Zájemcům o vyplnění jsem dotazníky rozdala a následně jsem je vyplněné dotazníky vybrala zpět. Nutno říci, že ne vždy senioři projevíli zájem o vyplnění dotazníku. Největší ochota byla zaznamenána na U3V, kde dotazník vyplnili všichni přítomní posluchači. Celkem bylo rozdáno 97 dotazníků. Vzhledem ke způsobu realizace činila jejich návratnost 100 %.

Je důležité také zdůraznit, že z důvodu použití dostupného výběru, nelze výsledky výzkumu zobecnit na všechny seniory z Uherského Hradiště, ale pouze na výzkumný soubor.

5 ANALÝZA DAT A JEJICH INTERPRETACE

V této kapitole budeme prezentovat výsledky, které jsme získali dotazníkovým šetřením. Jak již bylo výše uvedeno, bylo rozdáno 97 dotazníků a stejný počet byl získán zpět. Vzhledem k filtrační otázce č. 4, kdy respondenti, kteří odpověděli „Ne“ dále ve vyplňování dotazníku nepokračovali, bylo 5 dotazníků vyloučeno. Celkem bylo ke zpracování dat použito 92 dotazníků.

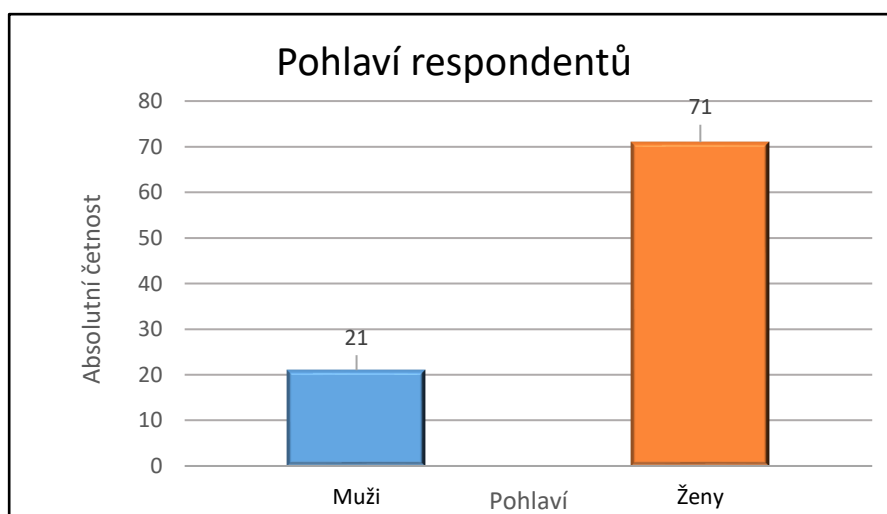
Ke zpracování dat byla použita čárkovací metoda a následně byly získané údaje zaneseny do počítače, kde proběhlo další zpracování v programu MS Excel.

5.1 Demografické údaje o respondentech

Úvodní položky dotazníku, č. 1, 2, 3 a 4, se týkají informací o respondentech.

Položka č. 1 Pohlaví respondentů

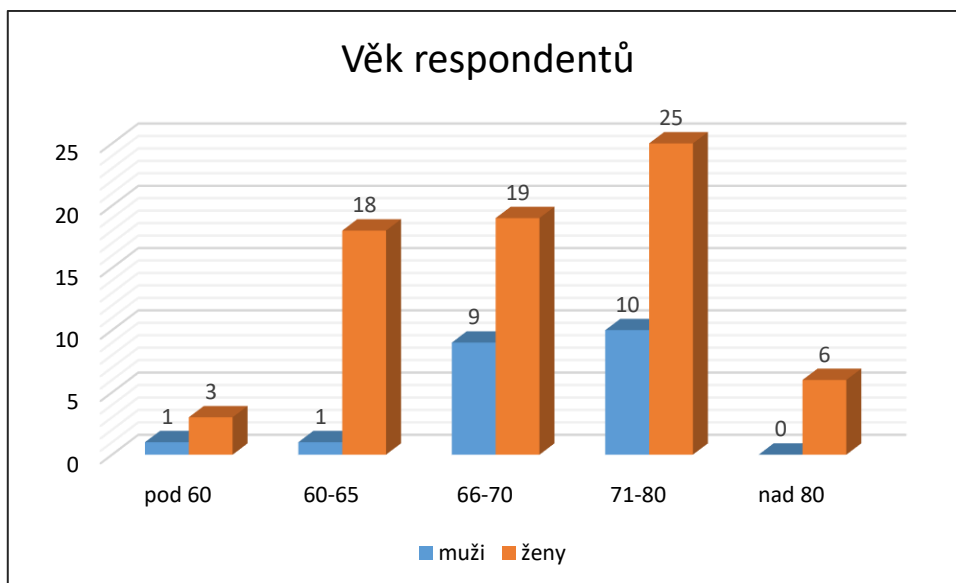
Graf 1 Pohlaví respondentů

Z analýzy výsledků vyplývá, že z celkového počtu 92 respondentů, se výzkumného šetření zúčastnilo 21 (22,83 %) mužů a 71 (77,17 %) žen.

Položka č. 2 **Věk respondentů**

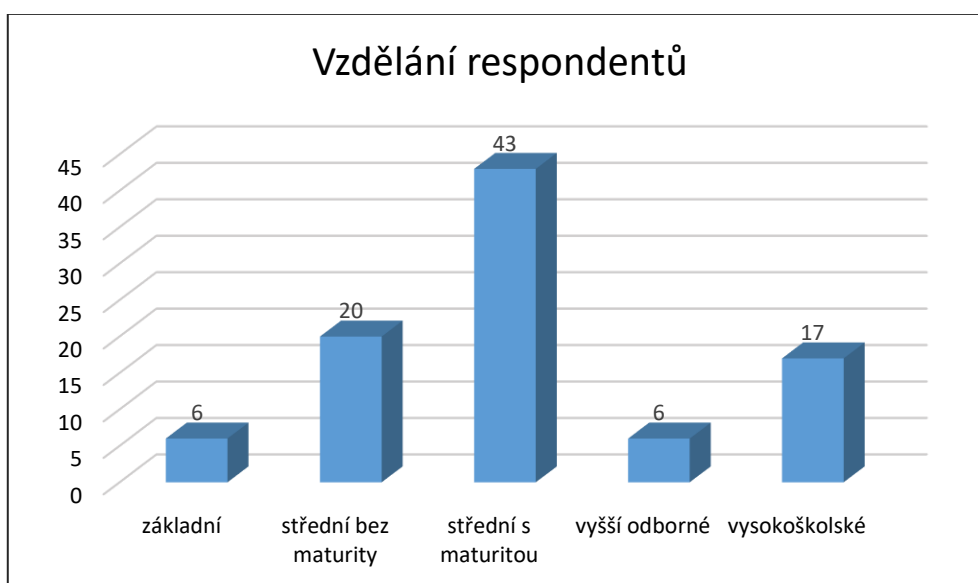
Graf 2 Věk respondentů

Jelikož je vzdělávání v některých institucích umožněno i osobám mladším 60 let zohlednili jsme i tuto věkovou kategorii v našem výzkumu. Pro naše výzkumné šetření jsme stanovili pět věkových kategorií. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že největší skupinu, 35 osob, tvoří senioři ve věku 71-80 let. Ve věkové kategorii pod 60 let se zúčastnili pouze 4 respondenti a věkovou kohortu nad 80 let zastupovalo 6 respondentů.

Položka č. 3 **Vzdělání respondentů**

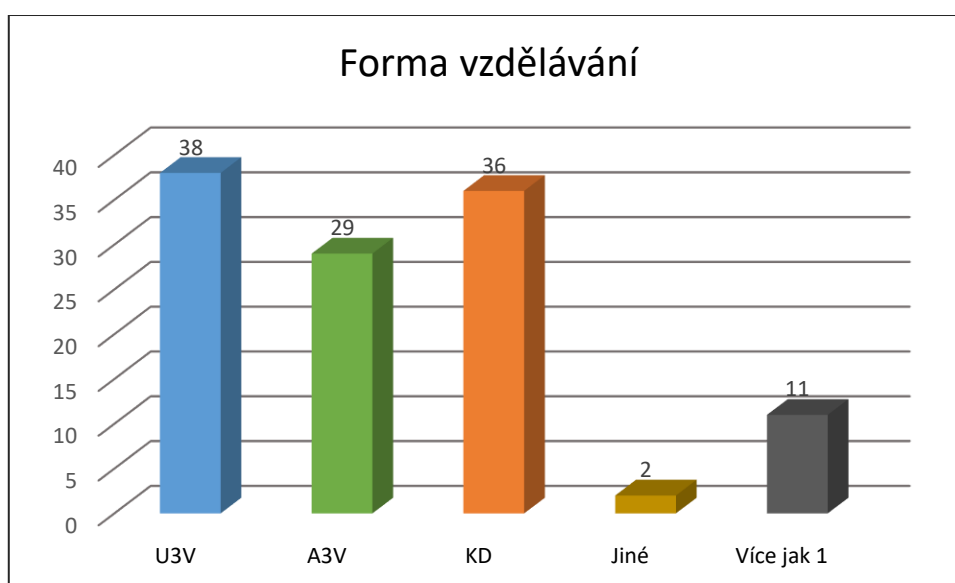
Graf 3 Vzdělání respondentů

Z výzkumu je patrné, že největší zastoupení v dotazníkovém šetření měli senioři se středním vzděláním s maturitou, a to v počtu 43 respondentů. Následuje skupina 20 respondentů se středním vzděláním bez maturity. Vysokoškolské vzdělání uvedlo 17 respondentů. Pouze 6 respondentů uvedlo vyšší odborné vzdělání a stejný počet respondentů vzdělání základní.

Položka č. 4 Forma vzdělávání

Graf 4 Forma vzdělávání

Jelikož jsme chtěli, aby se výzkumu účastnili senioři navštěvující vzdělávací aktivity pro seniory, byla tato položka v dotazníku filtrační. Pouze respondenti, kteří odpověděli „Ano“, pokračovali ve vyplňování dotazníku. Respondenti měli možnost uvést i více možností, proto je počet odpovědí vyšší než celkový počet respondentů. Z výsledků vyplývá, že nejvíce dotazovaných, a to v počtu 38, se vzdělává na U3V. 36 respondentů navštěvuje Klub důchodců a 29 se vzdělává na A3V. Zároveň 11 respondentů uvedlo, že navštěvuje současně více než jednu z uvedených institucí a 2 respondenti využívají i jiné vzdělávací aktivity.

5.2 Výsledky výzkumu

Analýzou položek dotazníku jsme hledali odpovědi na stanovené výzkumné otázky. V rámci třídění prvního stupně jsme vyhodnocovali hlavní výzkumnou otázku a dílčí výzkumné otázky č. 1-4, výsledky byly sestaveny do tabulek četností.

Na úrovni třídění druhého stupně, kdy zkoumáme vztahy mezi jevy, jsme pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku ověřovali stanovené hypotézy výzkumného problému. Pracovali jsme s hladinou významnosti 0,05.

Z pozorovaných a očekávaných četností jsme vypočítali hodnotu testového kritéria podle vzorce $\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$ (Chráska, 2016, s. 174) a stanovili stupně volnosti.

Hlavní výzkumná otázka

Jaké motivy vedou seniory z Uherského Hradiště ke vzdělávání?

Na tuto otázku nám dává odpověď položka č.7, kde jsme respondentům nabídli 7 různých motivů. Na pětistupňových Likertových škálách měli respondenti ohodnotit, jak významné jsou jednotlivé motivy pro jejich účast na vzdělávání. Jednotlivým stupňům jsme přiřadili hodnoty: 1 - velmi významné, 2 - spíše významné, 3 - průměrně významné, 4 - spíše nevýznamné, 5 - velmi nevýznamné.

Na základě získaných údajů jsme vypracovali tabulku četností jednotlivých odpovědí. Dále jsme pro všechny motivy spočítali aritmetické průměry, mediány a mody. Čím je průměrná hodnota bližší 1, tím je motivace silnější.

Tabulka 1 Významnost motivů

Motivy	velmi významné	spíše významné	průměrně významné	spíše nevýznamné	velmi nevýznamné
Získání nových informací	44 (47,82 %)	26 (28,26 %)	14 (15,22 %)	4 (4,35 %)	4 (4,35 %)
Kontakt s jinými lidmi	31 (33,70 %)	33 (35,87 %)	19 (20,65 %)	7 (7,61 %)	2 (2,17 %)
Udržení psychické i fyzické kondice	60 (60,87 %)	22 (23,91 %)	11 (11,96 %)	0 (0 %)	3 (3,26 %)
Rozvíjení svých zájmů	40 (43,48 %)	25 (27,17 %)	20 (21,74 %)	5 (5,43 %)	2 (2,17 %)
Možnost seberealizace	28 (30,43 %)	20 (21,74 %)	25 (27,17 %)	16 (17,39 %)	3 (3,26 %)
Využití volného času	41 (44,57 %)	26 (28,26 %)	21 (22,82 %)	1 (1,09 %)	3 (3,26 %)
Udržet krok s dobou	43 (46,74 %)	20 (21,74 %)	17 (18,48 %)	9 (9,78 %)	3 (3,26 %)
∅	43,94 %	26,71 %	19,72 %	6,52 %	3,1 %

Z výše uvedených údajů vyplývá, že pro 43,94 % respondentů jsou všechny uvedené motivy velmi významné. Nejvýznamnějším motivem seniorů se pak jeví „udržení psychické i fyzické kondice“. Tuto možnost zvolilo 60 (60,87 %) respondentů, naopak motiv „možnost

seberealizace“ považuje za velmi významný nejmenší počet respondentů, a to 28 (30,43 %). U tohoto motivu byl také zaznamenán největší počet respondentů, 16 (17,39 %), kteří zvolili stupeň významnosti spíše nevýznamný.

Tabulka 2 Číselné charakteristiky úrovně jednotlivých motivů

Motivy	aritmetický průměr	medián	modus
Získání nových informací	1,89	2	1
Kontakt s jinými lidmi	2,09	2	2
Udržení psychické i fyzické kondice	1,65	1	1
Rozvíjení svých zájmů	1,96	2	1
Možnost seberealizace	2,41	2	1
Využití volného času	1,9	2	1
Udržet krok s dobou	2,01	2	1

Stejně jako u předchozí tabulky je zřejmé, že největší intenzity dosáhl motiv „udržení psychické i fyzické kondice“, nejslabším motivem je „možnost seberealizace“. Druhým nejslabším motivem je „kontakt s jinými lidmi“. Přesto můžeme konstatovat, že intenzita jednotlivých motivů ke vzdělávání je značná.

K oblasti motivace se vztahuje také položka č. 8, která zjišťuje, jak významným motivačním prvkem pro účast na vzdělávacích aktivitách je osobnost lektora.

Tabulka 3 Osobnost lektora

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Velmi významná	56	60,87
Spíše významná	27	29,35
Průměrně významná	9	9,78
Spíše nevýznamná	0	0
Velmi nevýznamná	0	0
	Σ92	Σ100

Pro 56 (60,87 %) respondentů je osobnost lektora, jeho přístup a způsob přednášení velmi významným prvkem pro jejich účast na vzdělávacích aktivitách. 27 (29,35 %) zúčastněných

uvedlo, že pro je pro ně osobnost lektora spíše významná a pro 9 (9,78 %) průměrně významná. Žádný z respondentů nevedl, že by pro něj byla osobnost lektor nevýznamná.

Dílčí výzkumné otázky

1. Z jakých zdrojů získávají senioři v Uherském Hradišti informace o vzdělávacích aktivitách?

Odpověď na tuto otázku nám dávají položky č. 5 a 6. V položce č.5 jsme respondentům nabídli čtyři nejčastější možnosti, kde mohou v UH informace získávat. Zároveň měli možnost uvést i jiné zdroje, ze kterých informace čerpají.

- Jak jste se o vzdělávacích aktivitách dozvěděl/a?

Tabulka 4 Zdroje informací o vzdělávacích aktivitách

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
z médií	14	14,14
od přátel	58	58,59
z nástěnky	19	19,19
od rodiny	5	5,05
jinak	3	3,03
	$\Sigma 99$	$\Sigma 100$

Na tuto otázku uvedli někteří respondenti více odpovědí. Jak vyplývá z výše uvedených údajů, nejčastěji získávají senioři informace o vzdělávacích aktivitách od přátel a známých. Tuto možnost uvedlo 58 (58,59 %) respondentů. Jako další zdroj uvedlo 19 respondentů nástěnku či vývěsní tabuli a 14 respondentů získalo informace o možnostech vzdělávání z médií. Pouze 5 respondentů označilo jako zdroj informací rodinu. 3 respondenti zvolili možnost „jiné“ a doplnili, že informace získali z webových stránek, z regionálního tisku a klubu důchodců.

- Existuje podle Vás dostatek informací o vzdělávacích aktivitách?

Tabulka 5 Množství informací

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	36	39,13
Spíše ano	39	42,39
Ani ano, ani ne	12	13,04
Spíše ne	5	5,44
Ne	0	0
	$\Sigma 92$	$\Sigma 100$

Tato otázka byla zaměřená na množství informací o vzdělávacích aktivitách pro seniory. Naším cílem bylo zjistit, jestli podle seniorů existuje o těchto aktivitách dostatek informací. Z výsledků vyplývá, že větší část respondentů (36- Ano a 39- Spíše ano) se domnívá, že o vzdělávacích aktivitách pro seniory existuje dostatek informací. 12 respondentů uvedlo možnost „Ani ano, ani ne“ a podle pěti dotazovaných spíše neexistuje dostatek informací. Z vyhodnocení těchto dvou dotazníkových položek je patrné, že senioři v Uherském Hradišti jsou s množstvím informací o vzdělávacích aktivitách spokojeni a získané informace si navzájem předávají.

2. Jaká témata seniory v Uherském Hradišti nejvíce zajímají?

Odpověď na tuto otázku nám dává položka č. 9 našeho dotazníku. Respondentům jsme nabídli 8 nejčastějších témat vzdělávání z různých oblastí života. Možností „jiné“ jsme účastníků výzkumného šetření ponechali možnost zvolit i jiná témata, která nebyla uvedena v nabídce. Zároveň mohli respondenti uvést více možností, proto se celkový počet odpovědí neshoduje s počtem respondentů, účastnících se dotazníkové šetření. Ze získaných dat jsme vypracovali tabulku četností.

Tabulka 6 Témata vzdělávání

Téma	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Zdraví a zdravý životní styl	59	18,5
Příroda	47	14,73
Kultura a umění	58	18,18
Turistika a cestování	54	16,93
Společenské akce	27	8,46
Historie	49	15,36
PC a moderní technologie	19	5,96
Cizí jazyky	4	1,25
Jiné	2	0,63
Celkem	319	100

Z odpovědí respondentů vyplývá, že nejoblíbenějším tématem vzdělávání je oblast zdraví a zdravého životního stylu. Tuto možnost zvolilo 59 respondentů. Zdraví je pro každého člověka velmi důležité. Seniorský věk souvisí s řadou změn, se kterými se musí starší člověk vyrovnávat. V průběhu stárnutí dochází k úbytku fyzické síly, zhoršení zdraví a často i ke ztrátě soběstačnosti. Z výsledků se lze domnívat, že si senioři tyto skutečnosti uvědomují a mají zájem proces stárnutí co nejvíce zpomalit a udržet si soběstačnost do co nejvyššího věku. 58 respondentů uvedlo, že je zajímavá kultura a umění. Turistiku a cestování zvolilo 54 respondentů. Nejmenší zájem respondenti projevili o PC a moderní technologie, a to v počtu 19 a pouze 4 respondenty zajímá studium cizích jazyků. Možnost „jiné“ zvolili dva respondenti, kdy jeden z nich jako oblast svého zájmu označil literaturu a druhý uvedl, že ho jednoduše zajímá všechno.

3. Jaké bariéry mohou seniorům z Uherského Hradiště bránit v účasti na vzdělávání?

Jak velkou překážku ve vzdělávání pro seniory představují určité oblasti, jsme zjišťovali položkou č. 14. Respondentům jsme na základě prostudované literatury nabídli 8 různých překážek ve vzdělávání, které měli ohodnotit na pětistupňových Likertových škálách, podle toho, jak velkou překážku pro ně daná oblast představuje. Položkou č. 15 pak mohli respondenti doplnit, jaké jiné bariéry mohou ovlivnit jejich účast na vzdělávacích aktivitách.

Tabulka 7 Bariéry ve vzdělávání

Bariéra	Velká	Spíše velká	Průměrná	Spíše malá	Malá
Nedostatek finančních prostředků	1 (1,09 %)	4 (4,35 %)	35 (38,04 %)	15 (16,3 %)	37 (40,22 %)
Obtížná fyzická dostupnost	3 (3,26 %)	3 (3,26 %)	19 (20,65 %)	22 (23,91 %)	45 (48,92 %)
Zdravotní stav	4 (4,35 %)	17 (18,48 %)	24 (26,09 %)	14 (15,22 %)	33 (35,87 %)
Nedostatek volného času	1 (1,09 %)	4 (4,35 %)	28 (30,43 %)	34 (36,96 %)	25 (27,17 %)
Obavy, že to nezvládnou	0 (0 %)	0 (0 %)	13 (14,13 %)	20 (21,73 %)	59 (64,13 %)
Nevyhovující nabídka kurzů	0 (0 %)	3 (3,26 %)	23 (25 %)	36 (39,13 %)	30 (32,61 %)
Negativní přístup k seniorům	2 (2,17 %)	7 (7,61 %)	24 (26,09 %)	16 (17,39 %)	43 (46,74 %)
Pocit, že v tomto věku již pro mě vzdělávání nemá smysl	0 (0 %)	1 (1,09 %)	12 (13,04 %)	14 (15,22 %)	66 (71,73 %)

Ze zjištěných údajů vyplývá, že všechny uvedené bariéry představují pro seniory malou, spíše malou nebo průměrnou překážku v účasti na vzdělávání. Můžeme se domnívat, že vzhledem k tomu, že všichni senioři, kteří byli dotazováni, se aktivně účastní vzdělávacích aktivit, tudíž zatím nepocítují žádné bariéry.

Jako největší překážku ve vzdělávání označili respondenti zdravotní stav, a to v počtu 17 (18,48 %). Jelikož s vyšším věkem dochází k úbytku fyzických sil a možnému zhoršení zdravotního stavu, dá se tato obava předpokládat.

Pro většinu respondentů 66 (71,73 %) představuje nejmenší překážku v účasti na vzdělávání „pocit, že v tomto věku již pro mě vzdělávání nemá smysl“. Za druhou nejmenší překážku považuje 59 (64,13 %) dotazovaných „obavy, že to nezvládnou“.

Doplnit jiné než nabízené bariéry v položce č. 15 využilo pouze 6 respondentů. Tři z nich uvedli jako jiné překážky „hospitalizaci v nemocnici, nemoc a zdraví“. Všechny tyto tři odpovědi by se daly zahrnout do nabízené možnosti „zdravotní stav“. Po jednom pak respondenti uvedli jako možnou překážku *pracovní povinnosti, časový nesouhlas s jejich povinnostmi a rodinné problémy*.

4. Jak jsou senioři se vzdělávacími aktivitami v Uherském Hradišti spokojeni?

Jak jsou senioři se vzdělávacími kurzy spokojeni jsme zjišťovali pomocí otázek č. 10, 11, 12, 13, 16 a 17. Ze získaných dat jsou vypočítány absolutní četnosti a relativní četnosti. Výsledky jsou uvedeny v tabulkách.

- Jak jsou spokojeni s nabídkou vzdělávacích aktivit?

Na tuto otázku získáme odpověď z položky č. 10 našeho dotazníku.

Tabulka 8 Spokojenost s nabídkou vzdělávacích aktivit

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	38	41,3
Spíše ano	45	48,91
Ani ano, ani ne	9	9,78
Spíše ne	0	0
Ne	0	0
	Σ 92	Σ 99,99

Z výsledků je patrné, že většina respondentů je s nabídkou vzdělávacích kurzů spokojena. Pouze 9 respondentů uvedlo nerozhodnou odpověď „ani ano, ani ne“. Žádný z dotazovaných nezvolil zápornou odpověď. 38 respondentů volilo odpověď „ano“ a 45 odpověď „spíše ano“. Modální kategorií je možnost „**spíše ano**“.

- Plní vzdělávací kurzy očekávání seniorů?

Odpověď na tuto otázku dostaneme pomocí dotazníkové položky č. 11.

Tabulka 9 Plnění očekávání

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	35	38,04
Spíše ano	52	56,52
Ani ano, ani ne	5	5,44
Spíše ne	0	0
Ne	0	0
	Σ 92	Σ 100

Touto položkou jsme zjišťovali, zda vzdělávání, kterého se respondenti účastní, plní jejich potřeby, motivy a očekávání. Pro 35 respondentů vzdělávání splňuje jejich očekávání. 52 respondentů uvedlo možnost „spíše ano“. Z celkového počtu 92 respondentů žádný nezvolil možnost „ne“ a „spíše ne“. Pouze 5 dotazovaných zvolilo odpověď: ani ano, ani ne“. Modální kategorií pro tuto položku je možnost „**spíše ano**“.

- Jak vyhovuje seniorům časový rozsah vzdělávacích akcí?

Položkou č. 12 zjistíme, jak jsou senioři spokojeni s časovým rozsahem vzdělávacích kurzů.

Tabulka 10 Spokojenost s časovým rozsahem

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	51	55,43
Spíše ano	31	33,7
Ani ano, ani ne	9	9,78
Spíše ne	1	1,09
Ne	0	0
	$\Sigma 92$	$\Sigma 100$

Na základě zjištěných údajů můžeme konstatovat, že více jak polovina seniorů, a to 51 (55,43 %), je s časovým rozsahem kurzů spokojena. 31 (33,7 %) respondentů je spíše spokojeno a žádný respondent není nespokojen. Pouze jeden respondent uvedl, že je s časovým rozsahem spíše nespokojen a 9 účastníků šetření je nerozhodných, nejsou ani spokojeni, ani nespokojeni.

Modální kategorií je možnost „**ano**“.

- Jak jsou senioři spokojeni s prostředím, ve kterém vzdělávání probíhá?

Spokojenost s prostředím vzdělávacích kurzů jsme zjišťovali položkou č. 13.

Tabulka 11 Spokojenost s prostředím

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	62	67,39
Spíše ano	26	28,26
Ani ano, ani ne	3	3,26
Spíše ne	1	1,09
Ne	0	0
	$\Sigma 92$	$\Sigma 100$

Prostředí, ve kterém probíhá vzdělávání probíhá, je při edukaci seniorů velmi důležité. Senioři by se měli v daném prostředí cítit dobře, aby nebyli ve stresu a mohli se plně soustředit. Z výše zjištěných údajů vyplývá, že respondenti jsou s prostředím, ve kterém vzdělávání probíhá, spokojeni. Možnost „ano“ zvolilo 62 (67,39 %) respondentů a možnost „spíše ano“ 26 (28,26 %) respondentů. Celkem je s prostředím spokojeno 88 (95,65 %) dotazovaných. Pouze jeden respondent je spíše nespokojen a 3 jsou nerozhodní. Modální kategorií je pro tuto položku možnost „ano“.

- Jak senioři hodnotí kvalitu vzdělávacích kurzů?

Odpověď na tuto otázku získáme položkou č. 16 našeho dotazníku.

Tabulka 12 Hodnocení kvality vzdělávacích kurzů

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Velmi dobrá	34	36,96
Spíše dobrá	55	59,78
Průměrná	3	3,26
Spíše špatná	0	0
Velmi špatná	0	0
	$\Sigma 92$	$\Sigma 100$

Z četností odpovědí je patrné, že většina (89) dotazovaných je s kvalitou vzdělávacích kurzů spokojena. Pro 34 (36,96 %) respondentů je kvalita velmi dobrá a pro 55 (59,78 %) spíše

dobrá. Naopak ani jeden respondent nehodnotí kvalitu vzdělávání jakou špatnou. 3 dotazovaným se jeví jako průměrná.

Modální kategorií je možnost „**spíše dobrá**“.

- Doporučili by senioři vzdělávací kurzy svým přátelům a známým?

Zda by respondenti doporučili účast na vzdělávání i svým přátelům a známým zjistíme položkou č. 17.

Tabulka 13 Doporučení vzdělávacích kurzů známým

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Ano	69	75
Spíše ano	22	23,91
Ani ano, ani ne	1	1,09
Spíše ne	0	0
Ne	0	0
	$\Sigma 92$	$\Sigma 100$

Ze získaných údajů je patrné, že 99 % respondentů by vzdělávací kurzy svým přátelům a známým doporučilo. Pouze jeden z účastníků dotazníkového šetření nevěděl, zda by kurzy doporučil či ne.

Výsledky této dotazníkové položky jsou v souladu s údaji získanými u dílčí výzkumné otázky č. 1, kdy na otázku „jak získávají informace o vzdělávacích aktivitách“ nejvíce respondentů (58, 59 %) uvedlo, že od přátel a známých. Na základě těchto zjištění můžeme předpokládat, že nejenže by senioři svým známým vzdělávací kurzy doporučili, ale patrně tak opravdu činí.

Modální kategorií je možnost „**ano**“.

Na základě výše uvedených údajů můžeme k výzkumné otázce č.4 konstatovat, že jsou senioři z UH se vzdělávacími aktivitami spokojeni. Z výsledků vyplynulo, že vzdělávání plní jejich očekávání a motivy, zároveň jsou spokojeni s prostředím, ve kterém kurzy probíhají, jejich časovým rozsahem, nabídkou i kvalitou edukačních kurzů. Pro lepší přehlednost jsme údaje získané z položek 10, 11, 12, 13, 16 shrnuli do tabulky č.14. U položky č. 16 jsme převedli možnosti odpovědí tak, aby se získaná data mohla uplatnit

v souhrnné tabulce a grafu. Odpověď „velmi dobrá“ = „ano“, „spíše dobrá“ = „spíše ano“, „průměrná“ = „ani ano, ani ne“, „spíše špatná“ = „spíše ne“, „velmi špatná“ = „ne“.

Tabulka 14 Spokojenost se vzdělávacími aktivitami

Spokojenost	Ano	Spíše ano	Ani ano, ani ne	Spíše ne
s nabídkou vzdělávání	38	45	9	0
s plněním očekávání	35	52	5	0
s časovým rozsahem	51	31	9	1
s prostředím	62	26	3	1
s kvalitou	34	55	3	0

Vyhodnocení hypotéz

Na základě výzkumného problému byly stanoveny věcné, nulové a alternativní hypotézy.

5. Jaká je souvislost mezi dosaženým vzděláním seniorů a zájmem získat vzděláváním nové vědomosti a informace?

1H: Senioři s vyšším dosaženým vzděláním touží po získání nových vědomostí a informací více než senioři s nižším dosaženým vzděláním.

1H0: Předpokládáme, že neexistuje souvislost mezi zájmem seniorů získat nové vědomosti a informace a jejich vzděláním.

1HA: Předpokládáme, že existuje souvislost mezi zájmem seniorů získat nové vědomosti a informace a jejich vzděláním.

Pro zpracování dat v kontingenční tabulce byly vytvořeny dvě kategorie dosaženého vzdělání. Kategorie „vyšší vzdělání“ zahrnovala seniory se středním vzděláním s maturitou, vyšší odbornou školou a vysokoškolským vzděláním. Do kategorie „nižší vzdělání“ byli zařazeni senioři se základním a středním vzděláním bez maturity.

Tabulka 15 Kontingenční tabulka 1H

vzdělání		velký zájem	průměrný zájem	malý zájem	celkem
vyšší vzdělání	P	51	8	7	66
	O	(50,22)	(10,04)	(5,74)	
	χ^2	0,01	0,41	0,28	
nižší vzdělání	P	19	6	1	26
	O	(19,78)	(3,96)	(2,26)	
	χ^2	0,03	1,05	0,7	
celkem		70	14	8	92

$$\chi^2 = 0,01 + 0,03 + 0,41 + 0,05 + 0,28 + 0,7 = 2,48$$

$$\text{Stupeň volnosti } f = (2-1) * (3-1) = 2$$

$$\chi_{0,05}^2(2) = 5,991$$

$\chi^2 = 2,48 < \chi_{0,05}^2(2) = 5,991$, proto přijímáme nulovou hypotézu.

Z výsledku vyplývá, že neexistuje statisticky významná souvislost mezi dosaženým vzděláním a zájmem získávat nové vědomosti a informace.

6. Jaká je souvislost mezi věkem seniorů a zájmem získat vzděláváním nové vědomosti a informace?

2H: Seniori nižší věkové kategorie mají větší zájem o získání nových vědomostí a informací než seniori vyšší věkové kategorie.

2H0: Předpokládáme, že neexistuje souvislost mezi věkem seniorů a zájmem získat nové vědomosti a informace.

2HA: Předpokládáme, že existuje souvislost mezi věkem seniorů a zájmem získat nové vědomosti a informace.

Tabulka 16 Kontingenční tabulka 2H

věk		velký zájem	průměrný zájem	malý zájem	celkem
do 70 let	P	38	7	6	51
	O	(38,8)	(7,76)	(4,43)	
	χ^2	0,02	0,07	0,56	
nad 70 let	P	32	7	2	41
	O	(31,2)	(6,24)	(3,57)	
	χ^2	0,02	0,09	0,69	
celkem		70	14	8	92

$$\chi^2 = 0,02+0,02+0,07+0,09+0,56+0,69 = \mathbf{1,45}$$

$$\text{Stupeň volnosti } f = (2-1) * (3-1) = \mathbf{2}$$

$$\chi_{0,05}^2 (2) = 5,991$$

$\chi^2 = \mathbf{1,45} < \chi_{0,05}^2 (2) = \mathbf{5,991}$, proto přijímáme nulovou hypotézu.

Z výsledků vyplývá, že neexistuje statisticky významná souvislost mezi věkem seniorů a zájmem získat vzděláváním nové vědomosti a informace.

6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Cílem této práce bylo zjistit, co motivuje seniory z Uherského Hradiště k účasti na vzdělávání, jakým způsobem získávají informace vzdělávacích akcích a jak jsou s nimi spokojeni. Dále jsme zjišťovali, jaká témata je nejvíce zajímaví, a jak vnímají bariéry, které by mohly bránit v jejich účasti na vzdělávacích aktivitách.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 92 respondentů z Uherského Hradiště, z toho 71 (77,17 %) žen a 21 (22,83 %) mužů. Všichni zúčastnění navštěvují vzdělávací instituce působící v Uherském Hradišti. 38 respondentů uvedlo, že navštěvuje U3V, 29 dotazovaných se vzdělává na A3V a 36 zúčastněných je členem Klubu důchodců. Zajímavým zjištěním bylo, že 11 seniorů uvedlo, že současně navštěvuje více než jednu vzdělávací instituci.

V oblasti motivace má pro seniory největší význam motiv udržení dobré psychické i fyzické kondice, jako významný ho označilo 84, 78 % respondentů. Druhým v pořadí byl motiv získání nových vědomostí a informací, jež jako významný uvedlo 76, 08 % seniorů. Celkově lze říci, že u všech motivů byla významnost pro seniory velká. Uvedené výsledky korespondují s výsledky výzkumu Adamce, Dana a Haškovcové (2010, s. 361), který byl proveden na U3V Masarykovy univerzity v Brně. Významným motivačním faktorem pro účast na vzdělávání je pro seniory také osobnost lektora. Z výzkumu vyplynulo, že pro většinu seniorů (90,22 %) je osobnost lektora významným prvkem pro jejich účast na vzdělávacích aktivitách.

Informace o vzdělávacích aktivitách získávají senioři nejčastěji od přátel a známých, tuto možnost uvedlo 58 (58,59 %) respondentů. Nejméně respondentů, 5 (5,44 %), uvedlo možnost, že je informuje rodina. Většina respondentů (81,52 %) se domnívá, že existuje dostatek informací o vzdělávacích aktivitách zaměřených na seniory.

Nejvíce preferovanými tématy v oblasti vzdělávání je zdraví a zdravý životní styl (18,5 %), kultura a umění (18,18 %), turistika a cestování (16,93 %) a historie (15,36 %). Tato zjištění jsou v souladu s údaji, které uvádí Špaténková a Smékalová. Podle autorek mají senioři největší zájem o problematiku zdraví a nemoci, kultury a umění, mezilidských vztahů a historie (2015, s. 86-87). Nejmenší zájem senioři projeví o PC a moderní technologie (5,96 %) a cizí jazyky (1,25 %).

Při zjišťování údajů, jak velkou překážku v účasti na vzdělávání představují pro seniory různé bariéry, jsme zjistili, že většina z daných bariér nebrání seniorům vzdělávat se. Největší bariérou byl označen zdravotní stav, což jsme vzhledem k věkové kategorii

respondentů předpokládali. Za druhou možnou bariéru, která může ovlivnit účast na vzdělávacích aktivitách, považují senioři nedostatek finančních prostředků. Tuto bariéru ve svých výzkumech uvádí i Rabušicová a Rabušic (2008, s. 282).

Spokojenost seniorů se vzdělávacími kurzy v Uherském Hradišti jsme zjišťovali pomocí několika otázek. Souhrnně lze konstatovat, že jsou s aktivitami zaměřenými na vzdělávání seniorů spokojeni. Nabídka vzdělávacích kurzů vyhovuje 90,21 % seniorů, 94,56 % respondentů uvádí, že vzdělávání naplňuje jejich očekávání. S časovým rozsahem kurzů je spokojeno 89,13 % dotazovaných. Ve vzdělávání seniorů se klade velký důraz také na prostředí, ve kterém se edukace odehrává. Z výzkumu vyplynulo, že 95,65 % seniorů je spokojeno s prostředím, ve kterém se kurzy pro seniory konají. Významnost prostředí vyzdvihuje také Špaténková a Smékalová, které uvádí, že prostředí velmi ovlivňuje ochotu seniorů zapojit se do vzdělávacího procesu a také v něm zůstat (2015, s. 75). S kvalitou kurzů je spokojeno 96,74 % respondentů a téměř 99 % seniorů by účast na vzdělávacích aktivitách doporučilo svým známým. Jelikož jsme výše uváděli, že senioři nejčastěji získávají informace o možnostech vzdělávání od svých přátel a známých, je zřejmé, že tento model skutečně funguje.

K dílčím cílům č. 5 a č. 6 jsme stanovili hypotézy, které byly následně ověřeny pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát. Při ověřování hypotéz jsme došli k závěru, že zájem získávat nové vědomosti a informace nesouvisí ani s věkem, ani dosaženým vzděláním.

V závěru dotazníku měli respondenti možnost vznést připomínky či náměty ke vzdělávání a kurzům pro seniory. Tuto nabídku využilo pouze šest seniorů, kdy jeden z nich uvedl, že je „zatím vše v pořádku“. Další ze seniorů se zmínil, že by to „chtělo širší nabídku, neboť navštěvuje čtvrtý běh“. Jednalo se o respondenta z U3V, kde se opravdu jednotlivé cykly přednášek s novým ročníkem opakují. Jiný projevil zájem o ekologii a témata spojená s ochranou životního prostředí, zejména zaměřená na činnost v uherskohradištském regionu. Dalšímu z účastníků výzkumného šetření by se zamlouval kurz asertivního chování. Pátý z respondentů projevil zájem o dlouhodobější kurs o historii UH a regionu Slovácka, včetně významných kulturních osobností Slovácka. A poslední z nich napsal, že „určitě je přínosem zapojení do kolektivu, prověřování – zapamatování některých vjemů“.

ZÁVĚR

Lidský život je příliš krátký na to, abychom jej promarnili nečinností. Každý den nám přitom nabízí spoustu možností, jak využít svůj volný čas, a to v jakémkoliv věku. Aktivní životní styl má na člověka velmi pozitivní vliv, posiluje jeho fyzickou i psychickou kondici. Zejména pak v seniorském věku, kdy už lidé nemají tolik pracovních a jiných povinností, a mají více volného času, by mělo docházet k jeho smysluplnému využití. Jednou z důležitých volnočasových aktivit je právě vzdělávání seniorů, které vede ke zkvalitnění jejich života. Dodává jim pocit důležitosti, zvyšuje jejich sebevědomí a pomáhá s adaptací na stáří.

V bakalářské práci jsme se zabývali motivací seniorů ke vzdělávání. V teoretické části jsme se věnovali problematice stáří a stárnutí, významu a funkcím edukace seniorů. Z odborné literatury jsme čerpali poznatky o motivaci ke vzdělávání a možných bariérách. V závěru jsme představili instituce nabízející vzdělávání pro seniory.

V praktické části jsme analyzovali výsledky kvantitativního výzkumu. Zajímalo nás, jaká je motivace seniorů z Uherského Hradiště ke vzdělávání, které motivy jsou pro ně důležité a naopak, jaké bariéry jim mohou ve vzdělávání zabránit. Zjišťovali jsme také, jak jsou se vzdělávacími aktivitami seniori spokojeni. Z výsledků vyplynulo, že seniori z Uherského Hradiště mají zájem účastnit se vzdělávacích aktivit, nepocítují žádné bariéry a jsou s edukačními aktivitami spokojeni. Motivuje je především snaha udržet si dobrou psychickou a fyzickou kondici a získávat nové informace a vědomosti. Výsledky výzkumu jsou v souladu s výzkumy uváděnými v odborné literatuře. Můžeme se domnívat, že spokojenost uherskohradištských seniorů se vzdělávacími kurzy a jejich motivovanost vzdělávat se, souvisí s také pestrá nabídkou vzdělávacích aktivit. Seniori si tak mohou kurzy a akce vybírat dle svých potřeb a zájmů.

Pro každého vzdělavatele je při plánování vzdělávacích akcí velmi důležité vědět proč se uchazeči chtějí vzdělávat, co je zajímavá, co chtějí vzděláváním získat, jaké bariéry mohou vzdělávací proces ovlivnit. A všechny tyto faktory pak při vytváření vzdělávacího programu zohlednit. Výsledky bakalářské práce mohou být jakýmsi ukazatelem či vodítkem pro vzdělávací instituce v UH při plánování dalších aktivit pro seniory.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. Praha: Management Press, 2. vydání, 2002. ISBN 80-7261-064-3.
- [2] BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-23-8.
- [3] BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada Publishing, 2.vyd., 2014. ISBN 978-80-247-4824-5.
- [4] BENEŠOVÁ, Dana. *Gerontagogika. Vybrané kapitoly*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014. ISBN 978-80-7452-039-6.
- [5] ČELEDOVÁ, Libuše, Zdeněk KALVACH a Rostislav ČEVELA. *Úvod do gerontologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016. ISBN 978-80-246-3404-3.
- [6] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- [7] HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.
- [8] HARTL, Pavel. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-841-7.
- [9] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu 2. aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.
- [10] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2. vydání, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
- [11] MŮHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3345-2.
- [12] NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.
- [13] RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav Rabušic. *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4797-2.

- [14] SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3850-5.
- [15] STUART-HAMILTON, Ian. *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-274-2.
- [16] ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807367-551-6.
- [17] ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů. Geragogika a Gerontodidaktika*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.
- [18] TOŠNAROVÁ, Tamara. *Jak si vychutnat seniorská léta*. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2104-7.
- [19] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [20] VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.

Elektronické zdroje

- [1] ADAMEC, Petr, Jiří DAN a Barbora HAŠKOVÁ. *Přínos Univerzit třetího věku ke kvalitě života seniorů*. In *Škola a zdraví pro 21. století. Výchova ke zdraví: souvislosti a inspirace* [online]. 18.8.2010 [cit. 10.5.2020]. Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/z21/2010/26/26/texty/cze/adamec_dan_haskova_c.pdf.
- [2] MPSV. *Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, poslední aktualizace 31.12.2014. [cit. 20.5.2020]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/narodni-akcni-plan-podporujici-pozitivni-starnuti>.
- [3] ŠERÁK, Michal. *Vybrané institucionální bariéry a jejich role v procesu edukace starších dospělých*. In *Nové trendy ve vzdělávání dospělých* [online]. Banská Bystrica-Praha – Kraków: 2014, [cit. 10.5.2020]. Dostupné z: http://scholar.google.cz/scholar_url?url=https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/8597/ksiazka_pl-cz-sk_tomi.pdf%3Fsequence%3D1&hl=cs&sa=X.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj.	a jiné, a jiní
apod.	a podobně
A3V	Akademie třetího věku
č.	číslo
KD	Klub důchodců
Kč	Korun českých
NAP	Národní akční plán
např.	například
PC	osobní počítač
s.	strana
tj.	to jest
tzv.	tak zvané
U3V	Univerzita třetího věku
ZTP	zvlášť tělesně postižený

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Významnost motivů.....	34
Tabulka 2 Číselné charakteristiky úrovně jednotlivých motivů	35
Tabulka 3 Osobnost lektora	35
Tabulka 4 Zdroje informací o vzdělávacích aktivitách	36
Tabulka 5 Množství informací.....	37
Tabulka 6 Témata vzdělávání	38
Tabulka 7 Bariéry ve vzdělávání	39
Tabulka 8 Spokojenost s nabídkou vzdělávacích aktivit.....	40
Tabulka 9 Plnění očekávání.....	40
Tabulka 10 Spokojenost s časovým rozsahem	41
Tabulka 11 Spokojenost s prostředím.....	42
Tabulka 12 Hodnocení kvality vzdělávacích kurzů.....	42
Tabulka 13 Doporučení vzdělávacích kurzů známým.....	43
Tabulka 14 Spokojenost se vzdělávacími aktivitami.....	44
Tabulka 15 Kontingenční tabulka 1H.....	45
Tabulka 16 Kontingenční tabulka 2H.....	45

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Pohlaví respondentů	31
Graf 2 Věk respondentů	32
Graf 3 Vzdělání respondentů	32
Graf 4 Forma vzdělávání	33

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní, vážený pane,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění předloženého dotazníku, který se týká motivace seniorů ke vzdělávání. Jsem studentkou oboru Andragogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a píšu bakalářskou práci, která je zaměřena právě na toto téma. Dotazník je zcela anonymní a Vaše odpovědi budou použity pro účely mé bakalářské práce.

Děkuji za Váš čas a ochotu k vyplnění dotazníku.

Irena Kolaříková

DOTAZNÍK

Pokud není uvedeno jinak, označte prosím pouze jednu odpověď.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Do které věkové skupiny patříte?

- Méně než 60 let
- 60 – 65 let
- 66 – 70 let
- 71 – 80 let
- Nad 80 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Střední bez maturity
- Střední s maturitou

- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

4. Navštěvujete některou z forem vzdělávání určených pro seniory?

- Ano
- Ne

Pokud jste uvedl/a „**ne**“ prosím nepokračujte ve vyplňování tohoto dotazníku.

Pokud jste uvedl/a „**ano**“, uveďte prosím kterou (můžete uvést i více odpovědí):

- U3V
- A3V
- Klub důchodců
- Jiné

(uveďte

jaké):.....

5. Jak jste se o vzdělávacích aktivitách pro seniory dozvěděl/a?

- Z médií (noviny, televize, internet)
- Od přátel a známých
- Z vývěsní tabule, nástěnky
- Od rodiny

- Jinou formou (uveďte prosím jakou):

.....

6. Existuje podle Vás dostatek informací o vzdělávacích aktivitách zaměřených na seniory?

- Ano
- Spíše ano

- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Ne

7. Jak významné jsou pro Vaši účast na vzdělávacích aktivitách následující motivy?

Ohodnoťte v tabulce na stupnici 1-5.

Motivy	Velmi významné	Spíše významné	Průměrně významné	Spíše nevýznamné	Velmi nevýznamné
Získání nových informací, poznatků a vědomostí	1	2	3	4	5
Kontakt s jinými lidmi, navázání nových přátelství	1	2	3	4	5
Udržení dobré psychické i fyzické kondice	1	2	3	4	5
Rozvíjení svých zájmů	1	2	3	4	5
Možnost seberealizace	1	2	3	4	5
Smysluplné využití volného času	1	2	3	4	5
Udržet krok s dobou	1	2	3	4	5

8. Jak významná je pro Vaši účast na vzdělávacích aktivitách osobnost lektora, přednášejícího (přístup k účastníkům, způsob přednášení...)?

- Velmi významná
- Spíše významná
- Průměrně významná
- Spíše nevýznamná
- Velmi nevýznamná

9. Která témata kurzů Vás nejvíce zajímají? (můžete uvést více možností)

- Zdraví a zdravý životní styl
- Příroda
- Kultura a umění
- Turistika a cestování
- Společenské akce
- Historie
- PC a moderní technologie
- Cizí jazyky
- Jiné (uveďte prosím jaké):.....

10. Jste s nabídkou vzdělávacích aktivit spokojen/a?

- Ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Ne

11. Plní vzdělávání, kterého se účastníte, Vaše potřeby (motiv, očekávání)?

- Ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Ne

12. Vyhovuje Vám časový rozsah vzdělávacích kurzů?

- Ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Ne

13. Jste spokojeni s prostředím (prostorami), ve kterém vzdělávací aktivity probíhají?

- Ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Ne

14. Jak velkou překážku ve vzdělávání pro vás představují následující oblasti? Ohodnoťte na stupnici 1-5.

	Velká	Spíše velká	Průměrná	Spíše malá	Malá
Nedostatek finančních prostředků	1	2	3	4	5
Obtížná fyzická dostupnost	1	2	3	4	5
Zdravotní stav	1	2	3	4	5
Nedostatek volného času	1	2	3	4	5
Obavy, že to nezvládnu	1	2	3	4	5
Nevyhovující nabídka kurzů	1	2	3	4	5
Negativní přístup k seniorům	1	2	3	4	5
Pocit, že v tomto věku již pro mě vzdělávání nemá smysl	1	2	3	4	5

15. Existují podle Vás i jiné překážky, kvůli kterým byste se vzdělávání neúčastnil/a?

- Ano (uveďte jaké):.....
- Ne

16. Jak hodnotíte kvalitu vzdělávacích kurzů?

- Velmi dobrá
- Spíše dobrá
- Průměrná
- Spíše špatná
- Velmi špatná

17. Doporučil/a byste vzdělávací kurzy svým přátelům a známým?

- Ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Ne

Máte-li nějaké náměty či připomínky ke vzdělávání a kurzům pro seniory, napište je prosím zde:

Ještě jednou Vám děkuji za spolupráci